

Voortgezet crimineel handelen tijdens detentie: je gaat het pas zien als je het doorhebt. Onderzoek naar aard, omvang en aanpak (2018). A. Verwest, W. Buysse, P. van Egmond en D. Hofstra (DSP-groep, Amsterdam). Politiekunde 97

Doelstellingen

Inzicht krijgen in de beschikbare (wetenschappelijke) kennis over het fenomeen voortgezet crimineel handelen tijdens detentie (VCHD), het huidige beleid en de visie op VCHD bij de betrokken ketenpartners, en nieuwe initiatieven voor de bestrijding van VCHD.

Beter zicht krijgen op het fenomeen VCHD, de hoeveelheid en aard van de signalen die worden gezien in de inrichtingen, de wijze waarop in de inrichting daarop gereageerd wordt, de melding van de signalen en eventuele knelpunten van deze aanpak.

Onderzoeksvragen

1. Wat is een inschatting van de aard en omvang van (VCHD)?
  - Wat zijn signalen die kunnen wijzen op VCHD?
  - Wat zijn risicoprofielen van gedetineerden die zich bezighouden met VCHD?
  - Hoeveel signalen en verdenkingen van VCHD hebben zich voorgedaan in de looptijd van dit onderzoek binnen de drie geselecteerde inrichtingen?
2. Hoe kan VCHD het beste aangepakt worden?
  - Hoe en door wie wordt in de huidige situatie ingezet op het signaleren van VCHD?
  - Hoe is in de drie geselecteerde inrichtingen omgegaan met signalen en verdenkingen van VCHD?
  - Waar liggen verbetermogelijkheden? Welke lessen zijn te trekken uit eerdere en huidige initiatieven voor het aanpakken van VCHD?
  - Welke dilemma's kunnen een rol spelen bij de aanpak van VCHD?

Methoden van onderzoek

- literatuurstudie en documentenanalyse
- interviews met 15 ketenpartners van DJI, OM en politie
- expertsessie met 14 deskundigen van DJI, OM, politie, Reclassering Nederland en de Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming
- kwalitatief verdiepingsonderzoek in drie inrichtingen: individuele en groepsinterviews

Samenvatting

Dit onderzoek richt zich op de aard, omvang en aanpak van voortgezet crimineel handelen tijdens detentie (VCHD). Het onderzoek bestaat uit twee delen: een inventariserend onderzoek naar wat al bekend is over het fenomeen en een verdieping in de vorm van een actiegericht praktijkonderzoek in twee Penitentiaire Inrichtingen (PI) en een Justitiële Jeugd Inrichting (JJI).

Wat blijkt: signalen van VCHD worden binnen inrichtingen bij de brede groep gedetineerden gevonden, ook bij de jongeren in de JJI. Hierin lijken vooral kwetsbare gedetineerden ingezet te worden door beroepscriminelen om zelf zoveel mogelijk buiten beeld te blijven. VCHD is slechts een beperkt onderwerp van gesprek in de inrichtingen, waardoor signalen weinig opgemerkt worden. Pas na het in gesprek gaan met de onderzoekers, werd een deel van de medewerkers zich meer bewust dat er dagelijks signalen zijn van VCHD. De opgevangen signalen zijn heel divers: van (dagelijks) gedetineerden die zich samen isoleren en het invoeren van contrabande; tot (wekelijks) verdachte geldstorting en het niet met verlof willen gaan; tot (maandelijks) gedetineerden die hun bezoek niet kennen of vragen om overplaatsing omdat ze onder druk gezet worden in verband met VCHD. In de JJI werden dezelfde signalen waargenomen, maar minder frequent.

Bij de politie en het OM kent bestrijding van VCHD geen hoge prioriteit. Ook binnen de inrichtingen is dit het geval, waardoor het Gedetineerden Recherche Informatiepunt (GRIP) - het landelijke informatieknooppunt – relatief weinig signalen binnenkrijgt. Deels komt dit door knelpunten binnen de inrichtingen zoals de ervaren spanning bij medewerkers tussen de verschillende rollen die zij hebben ten aanzien van gedetineerden. Men wil liever geen losse vermoedens verspreiden, maar zijn daarnaast ook onbekend met het GRIP. De registratie in de inrichtingen heeft beperkingen. Signalen worden niet geregistreerd wegens gebrek aan tijd, het niet beschikken over een goed systeem of vanwege het recht op inzage door gedetineerden. Ook de communicatie tussen de partners verloopt soms moeizaam. Zo ontvangen medewerkers in de inrichtingen vaak geen terugkoppeling over wat er met hun meldingen gebeurt. Dit ontmoedigt hen om te melden. Wanneer signalen van VCHD worden gezien en gemeld, worden deze zeer beperkt opgevolgd. Dit komt onder andere omdat de medewerkers ervaren dat zij slechts beperkt handelingsmogelijkheden hebben. Zo zijn ze niet opgeleid of bevoegd voor het opsporen van strafbare feiten. Het rapport eindigt met enkele aanbevelingen.